

Praktijkopleider vervult cruciale rol

Begeleiden en beoordelen van mbo-studenten op de werkplek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat de praktijkopleider het leerproces van de student daarbij voorop stelt, is van groot belang. Dat concluderen Lieke Ceelen en Marlies de Vos, onderzoekers bij het lectoraat Beroepsonderwijs (Kenniscentrum Leren en Innoveren) van de Hogeschool Utrecht. **ALFRED WALD**

Studenten in het middelbaar beroepsonderwijs lopen voor hun beroepspraktijkvorming ook stage. Zo leren ze op de werkplek zich in verschillende omgevingen te oriënteren op het beroep, deel te nemen aan de beroepsgemeenschap en een beroepsidentiteit te ontwikkelen. Een praktijkopleider begeleidt en beoordeelt de studenten tijdens het leren in de beroepspraktijk. Maar, hoe zien die begeleiding en beoordeling er op de werkplek uit?

TOEGANKELIJK EN PRAKTIJKGERICHT OVERZICHT

In opdracht van het NRO stelden Ceelen en De Vos op basis van wetenschappelijke kennis een overzicht samen van manieren waarop praktijkopleiders de mbo-student kunnen begeleiden en beoordelen. Het toegankelijk geschreven en praktijkgerichte overzicht – met inspirerende voorbeelden – is te lezen op www.onderwijskennis.nl/begeleiding-mbo.

VERSCHILLENDE BEGELEIDINGSSTRATEGIEËN

‘Het overzicht gaat onder meer in op strategieën en varianten van begeleiding’, zegt Ceelen. ‘De praktijk-

opleider, maar ook de mbo-docent, kan zich in een van die strategieën en varianten mogelijk herkennen. Of niet, en dat kan een aanzet zijn om op een andere manier te begeleiden. Het leidt tot bewustwording en reflectie.’

‘Goede begeleiding ziet er altijd anders uit’, stelt Ceelen. ‘Dat is afhankelijk van de praktijkopleider als persoon, van de student en ook van de situatie. Er is dus niet één strategie goed en de rest niet.’ ‘Daarbij staat de ontwikkeling van de student centraal’, vult De Vos aan. ‘En hoe deze voldoet aan specifieke verwachtingen en standaarden.’

INTERACTIE EN SAMENWERKING

De Vos: ‘Het mbo kent een onderwijscontext en een werkcontext. Die twee verbinden is complex, voor de docent, voor de praktijkopleider en voor de student. Eigenlijk vormen zij een driehoek die in elke context interactie en samenwerking vereist.’

‘Als praktijkopleiders het leerpotentieel van de werkplek herkennen’, vervolgt De Vos, ‘kunnen zij studenten helpen dit potentieel te benutten. Dat betekent dat praktijkoplei-

ders steeds inschatten welke vorm van ondersteuning of begeleiding de student op dat moment nodig heeft, afhankelijk van de specifieke situatie. Dit inschatten is een proces van oordeelsvorming dat al begint bij het eerste contact tussen praktijkopleider en student.’

INTUÏTIEF

‘Veel begeleiding door praktijkopleiders gebeurt intuïtief’, denkt Ceelen, ‘als vanzelfsprekend onderdeel van de dagelijkse praktijk. Werken en leren komen daar samen. Maar de praktijk is complex. Meedoen leidt niet vanzelf tot leren op de werkplek. De themapagina op

DE AANDACHT VOOR HET LEERPROCES VAN DE STUDENT NEEMT TOE

Onderwijskennis.nl nodigt praktijkopleiders en docenten uit om met elkaar in gesprek te gaan over het bewust hanteren van begeleidingsstrategieën. Dat brengt werkpleklernen verder.’

BEGELEIDEN EN BEOORDELEN ZIJN MET ELKAAR VERWEVEN

Volgens De Vos heeft het onderwijs ‘nog te vaak de neiging begeleiding en beoordeling van elkaar los te trekken. En dat is niet constructief.’

Ceelen legt uit: ‘De student voert taken uit, de praktijkopleider verzamelt informatie over het functioneren van de student en komt tot een beeld van de student. Op basis hiervan neemt de praktijkopleider opnieuw beslissingen, welke weer leiden tot handelen en een beeld van de student dat aangevuld is met nieuwe indrukken.’

Volgens beide onderzoekers vindt beoordeling van de student dus niet pas plaats aan het eind van de stage met een cijfer of kwalificatie als voldoet / voldoet niet. In de woorden van De Vos: ‘Het beoordelingsproces begint wanneer de student de werkplek binnenkomt en eindigt wanneer de student de stage afrondt. Het zit dicht bij een doorlopende vorm van evalueren. Beoordelen is een continu proces, onlosmakelijk verbonden met begeleiding.’

LEERPROCES VAN DE STUDENT CENTRAAL

‘Beoordelen en begeleiden zijn met

elkaar verweven’, benadrukt Ceelen. ‘Daarbij is het van belang om steeds naar het leerproces van de student te kijken. Wat doet de begeleidingsstrategie met de student? Dat is weer een steeds terugkerend reflectieproces van de praktijkopleider. “Vertrouw ik het werk aan de student toe, laat ik de student meedoen of zal ik het voordoen?” zijn simpele maar passende vragen die de praktijkopleider zich kan stellen. Op basis van ervaring, intuïtie en bewuste overwegingen, geeft hij of zij daar een vervolg aan.’

E-PORTFOLIO'S EN FORMATIEVE EVALUATIES

‘Gelukkig komt er veel meer aandacht voor het leerproces van de student’, constateert De Vos. ‘Vroeger liep iemand een half jaar stage en werd er na afloop een oordeel geveld’. ‘Tegenwoordig’, sluit Ceelen aan, ‘helpen e-portfolio's en formatieve evaluaties studenten om hun groei en ontwikkeling in kaart

Scan voor meer informatie de QR-code of ga naar www.onderwijskennis.nl/begeleiding-mbo

te brengen. Zo kunnen zowel de praktijkopleiders als mbo-docenten beter in beeld krijgen waar de student staat gedurende de beroepspraktijkvorming. En samen afspreken welke stappen nodig zijn om de student uit te laten groeien tot een volwaardig beroepsbeoefenaar. Het eindoordeel vloeit dan logisch voort uit het begeleidingstraject-op-maat.’

DE AUTEUR IS TEKSTSCHRIJVER